

Els relatius (i els interrogatius)

Els **relatius** són uns **elements gramaticals** que **subordinen una oració a una altra**, on apareix **l'antecedent** al qual fan referència i **que substitueixen**.

Poden generar **oracions subordinades adjectives** (explicatives o especificatives) quan fan de complement del nom, com un adjectiu (llavors sempre **hi ha un substantiu davant**, l'antecedent). També poden formar **oracions subordinades substantives**, quan equivalen a un substantiu.

Fet i fet, causen dubtes i confusions en el seu ús adient. Per això repassarem casos i situacions que ajuden a expressar-nos amb més seguretat.

Quadre dels relatius (1)

Relatiu	Explicació
que (àton)	És el més usat: invariable i no admet article
què (tònic)	Sempre es refereix a coses, va darrere de preposició
qui (personal)	Sempre referit a persones, va darrere de preposició
on (adverbial)	Indica localització (<i>estrictament lloc</i>)
el qual, la qual, els quals, les quals (compost)	Pot substituir <i>que</i> en oracions adjectives explicatives, <i>què, qui</i> i <i>on</i> precedits de preposició
la qual cosa / cosa que	És el relatiu neutre , fa referència a un antecedent global
del qual, de la qual, dels quals, de les quals	El possessiu , sempre apareix com a darrer element de la construcció sintàctica («de» davant del <i>compost</i>)

Quadre dels relatius (2)

Relatiu	Exemple
que (àton)	<i>Els queviures que (els quals) els enviaves eren frescos</i>
què (tònic)	<i>La jugada amb què (la qual) guanyà fou espectacular</i>
qui (personal)	<i>Les persones de qui (les quals) depén hui no vindran</i>
on (adverbial)	<i>El poble on (en el qual / en què) vius m'agrada</i>
el qual, la qual, els quals, les quals (compost)	<i>M'agrada molt l'Estellés, el qual està considerat el poeta del poble i de la vida quotidiana</i>
la qual cosa / cosa que	<i>Li esgarrà el vestit, la qual cosa (cosa que) l'enfurismà</i>
del qual, de la qual, dels quals, de les quals	<i>L'associació, la junta de la qual ha dimitit, té convocada una nova assemblea dijous vinent</i>

Relatius (amb valor de substantiu)

- Adés hem vist els relatius amb valor d'adjectiu. Ara veurem quins fan **paper de substantiu**. En aquest cas són **invariables**, **no tenen antecedent** o com a molt un concepte general (*la gent que, la cosa que, això que...*).
- **Que**: genèric de **cosa i persona**; no pot alternar amb el relatiu compost (ja que té funció adjectiva); **admet article o qualsevol demostratiu**: *El teu gos i el que –aquell que– té Estel van al mateix veterinari.*
- **Qui**: relatiu de **persona**; **pot dur davant article** encara que no en cal: *(La) qui ho ha pintat té molta gràcia.*
- **On**: relatiu **adverbial**, sempre referit a **lloc**, **pot anar precedit** de preposicions (*de, a, per*), partícules (*per tot arreu*) o demostratius de lloc (*ací, allí, allà*): *Allà on brama la tonyina.*

Remarques (1)

- **Que** pot ser **conjunció, adverbí, o relatiu**, i per això a vegades ens fa dubtar. Exemples: *És tan gran que no el podrem dur* (conjunció); *Que bonic!* (adverbí ponderador); *El dia que aproves ho aconseguiràs* (relatiu funció adjectiva).
- Pot fer de **relatiu àton** amb **valor d'adjectiu** (llavors es pot substituir pel relatiu compost) **o bé** amb **valor de substantiu**. Ara bé, com a **conjunció** encara realitza major **diversitat de tasques**: pot ajuntar dos adjectius o dues formes verbals en una locució amb valor intensificador; pot expressar desig, concessió o èmfasi; pot participar en comparacions; pot introduir oracions circumstancials, subjectives, predicatives i completives... Sovint, és clar, pot atarantar-nos tanta varietat de funcions.
- El **que exclamatiu** (davant d'adjectius i adverbis) **no s'accentua**: *Que bé!*

Remarques (2)

- **Què** correspon a una **interrogació** (directa o indirecta) o bé al **relatiu tònic**, que apareix **darrere de preposició** (feble). Per tal de fer-ne memòria: posem accent diacrític quan «*què*» és *pregunta o va darrere de preposició*.
- **Triem** entre els diversos **pronoms relatius segons dos factors**: a) si l'**antecedent** és una **persona o una cosa**, i b) **per la funció sintàctica** que realitza (*subjecte, complement directe, complement indirecte, complement circumstancial, complement de règim verbal, complement del nom*).
- **Que** (*subjecte, complement directe, complement circumstancial de temps*); **Què** (*darrere de preposició: comp. circumstancial, comp. preposicional*); **Qui** (*Subjecte, C. Indirecte –a qui / per a qui–, C. Prep.*); **On** (*C. C. de Lloc*); el **relatiu compost** variable substitueix la resta en la majoria dels casos (al relatiu **que** en oracions subordinades explicatives); i el **relatiu possessiu** (*complement de nom*).

Remarques (3)

- Després de preposicions tòniques (*des de, contra, fins a, cap a, segons, sobre, entre, sense, damunt, darrere, dins, durant...*) l'únic relatiu possible és el compost: **el qual, la qual, els quals, les quals**: *Aquest compromís sobre el qual alçarem la nostra aliança.*
- Les **oracions de relatiu adjectives** poden ser **especificatives** o **explicatives**. Les primeres determinen l'antecedent (és a dir, mostren una qualitat que no és comuna a tots els elements referits per l'antecedent). Les segones aporten un afegitó que no és necessari (en les explicatives, la subordinada de relatiu sempre es tanca entre comes): *L'estudiantat que s'ha inscrit durant el termini anirà d'excursió* (**especifica** una condició d'una part del estudiants); *L'estudiantat, que s'ha inscrit durant el termini, anirà d'excursió* (**explica** allò que tots han fet).

Evitem confusions habituals (1)

- En les **oracions relatives adjectives** no és lícita ni **correcta la construcció «preposició + article + que»** (*en castellà sí funciona, i el fet de tindre l'orella acostumada ens pot confondre sovint*).
- Cal emprar:
- «**Prep. + qui**», per a persones (*La dona amb qui isc és dolça*)
- «**Prep + què**», per a coses (*L'equip amb què juga anirà a Itàlia*)
- «**Prep. + el qual / la qual / els quals / les quals**» (*La dona amb la qual isc és dolça // L'equip amb el qual juga anirà a Itàlia*).

Evitem confusions habituals (2)

- Sí s'accepta «preposició + article + que» i **és correcta** en els casos d'**oracions de relatiu substantives**, quan l'article funciona com un **pronomen** (*quan podem substituir ell/la/els/les per allò/aquell/aquella/aquells/aquelles*): *Està escrit en la –aquella llibreta– que portaves ahir.*
- Vegem-ne uns exemples per tal de reposar i aclarir aquesta informació:
- **Del que** guanyaràs, menjaràs (**D'allò que** guanyaràs, menjaràs) ✓
- **L'edifici en el que** vivim és antic (Cal dir: **en el qual / en què / on**) ✗
- **La pena amb la que** vivia s'ha esvaït (Cal dir: **amb la qual / amb què**) ✗
- És amic **de les que** coneguérem en festes (**D'aquelles –persones– que** coneguérem en festes) ✓

Evitem confusions habituals... (3)

- **Perquè / Per què / Per a què:**
- «**Perquè**» pot ser: a) un **substantiu** (raó, causa, motiu); b) una conjunció que introdueix **causa** (equival a «**ja que**»); c) una conjunció que introdueix **finalitat** o propòsit (equival a «**a fi que**» o «**per tal que**»).
- «**Per què**» pot ser: a) **interrogació** directa o indirecta (*Per què no ho fas? / No sé per què ha tornat*); b) també **pronomen relatiu**, idèntic a «pel qual», (*L'error per què / pel qual han perdut les seues opcions*).
- «**Per a què**» únicament l'emprem en **frases interrogatives** que pregunten **sobre la finalitat** o destinació d'una acció (*Per a què córrer si ja fem tard? / Tant d'esforç per a què, si ens han venut*).
- **Mai** pot ser correcta la forma «**per a que**».

Interrogatius

- No comparteixen amb els relatius funció sintàctica ni gramatical, però alguns coincideixen en la forma. Pregunten per alguna qüestió (directament o indirecta).

<i>interrogatiu</i>	<i>funció</i>
qui (–quina persona?–)	<i>pronom; pregunta sobre persones</i>
què (–quina cosa?–)	<i>pronom; pregunta sobre coses</i>
quin, quina, quins, quines	<i>adjectiu; acompanya un substantiu pel qual pregunta</i>
quant, quanta, quants, quantes (–quina quantitat?–)	<i>quantitatiu (pot fer d'adjectiu o de pronom); pregunta pel nombre d'elements, en ús absolut vol dir «quin preu?»</i>
on (–quin lloc?–)	<i>adverbi pronominal; interroga sobre el lloc i la localització</i>
com (–quina manera?)	<i>adverbi pronominal; interroga sobre la manera en què s'executa</i>
quan (–quin moment?–)	<i>adverbi pronominal; pregunta pel temps en què passa una acció</i>

Recursos complementaris:

*imatges de Vecteezy.com

**també hem consultat *Reciclatge (nivell superior)* (Div. Autors, 3i4, 1999), *El llibre de la llengua catalana* (Div. Autors, Ed. Castellnou, 2004), i *Gramàtica pràctica del valencià* (M. Ferrer, Ed. Tàndem, 2017)

Enllaços accessibles a la xarxa:	
Els relatius (CEICE-GVA): https://ceice.gva.es/estatico/polin/WebHelp/Gramatica/Morfologia/Relatius/relatius.html	Els relatius (Píndoles de català): https://youtu.be/vYK8PWeSjVk?si=BrorwlceuMi0NP4W
Els pronoms relatius (CPNL): https://www.cpnl.cat/gramatica/60/39-els-pronoms-relatius	Llengua a l'abast: ús dels pronoms relatius https://youtu.be/LPhl-1mY3ow?si=J7Mag3ukoeJyezq5
Pronoms i adverbis relatius (Gramàtic-Salt): https://salt.gva.es/auto/ajuda-salt/puntuacio/pronoms_i_adverbis_relatus.html	UPV: els pronoms relatius -introducció- https://youtu.be/2Rz4pFsZxGY?si=PNHLoPKQk6nGLkUn
Pronoms relatius (Diputació de Barcelona): https://llengua.diba.cat/pronoms-relatius	Pronoms relatius (Correcció en català - Núria Masdeu): https://correccioencatala.cat/pronoms-relatius-en-catala/
Pronoms relatius (Aula de català): https://www.auladecatala.com/pronoms-relatius/	Usos correctes del relatiu (Josep Maria Vila): https://youtu.be/x0licRvTJ9c?si=s_MOpB9UozSzugRZ